תורה אור

אלא אחמץ, מכלל דפסח מצרים לילה אחד ותו לא *והתניא רבי יוסי הגלילי אומר מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד ת"ל °לא יאכל חמץ וסמיך ליה היום אתם יוצאים אלא ה"ק לילה אחד והוא הדין לפסח דורות, וחימוצו כל היום, ופסח דורות נוהג כל שבעה: **מתני'** *א"ר יהושע שמעתי שתמורת פסח קריבה, ותמורת פסח אינה קריבה, ואין לי לפרש, א"ר עקיבא אני אפרש *הפסח שנמצא: קודם שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו, אחר שחיטת הפסח קרב שלמים וכן תמורתו: **גמ'** ולימא פסח קרב, ופסח אינו קרב? הא קמ"ל דאיכא תמורת הפסח דלא קרבה. איתמר: רבה אמר קודם שחיטה, ולאחר שחיטה שנינו, רבי זירא אמר קודם חצות, ולאחר חצות שנינו, ולרבי זירא הא קתני קודם שחיטת הפסח אימא קודם זמן שחיטת הפסח כתנאי הפסח שנמצא: קודם שחיטה ירעה, לאחר שחיטה יקרב ר"א אומר קודם חצות ירעה, לאחר חצות יקרב: אחר שחיטת הפסח יביא שלמים וכו': אמר רבא (א) לא שנו אלא שנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו מכח קדושה דחויה קא אתא ולא קרבה איתיביה אביי °אם כשב מה ת"ל אם כשב? לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שקרבה שלמים היכי דמי: אילימא שנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה פשיטא למה לי קרא אלא לאו שנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה? לא, לעולם שנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה וקרא אסמכתא בעלמא, אלא קרא למאי אתא? (ב) *כדתניא כשב לרבות את הפסח לאליה, כשהוא אומר אם כשב לרבות פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מצות שלמים שטעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק וכשהוא אומר ואם עז הפסיק הענין ללמד על העז שאין טעונה אליה איכא דמתני לה ארישא הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו שלמים וכן תמורתו אמר רבא לא שנו אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו קריבה שלמים מאי טעמא? כי קבעה שחיטה, מידי דחזי ליה, מידי דלא חזי ליה לא קבעה איתיביה אביי אם כשב מה תלמוד לומר? לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שקריבה שלמים

יכול

ואלא אחמץ · דאיסור חימוצו נוהג כל שבעה מכלל דלילה אחד דקתני מתני' בפסח מצרים אחמץ קאי וה"ק ואין חימוצו נוהג אלא לילה אחד ופסח דורות נוהג כל שבעה: **יום א'** · משמע כל היום: **לא יאכל חמץ היום** · וסמיך ליה היום אתם יוצאים: **אלא** · הכי משמע ונאכל בחפזון בלילה אחד וה"ה דפסח דורות נמי לילה אחד ופסח מצרים חימוצו נוהג כל היום ופסח דורות כל שבעה: **מתני' שמעתי** · מרבותי: **שתמורת הפסח קריבה** · שלמים אחר הפסח: **ותמורת הפסח אינה קריבה** · ויש תמורת פסח שאינה קריבה היא עצמה שלמים אלא רועה עד שיסתאב במום ותמכר ויביא בדמיה שלמים דמותר הפסח קרב שלמים: **ואין לי לפרש** · שכחתי על איזה שמעתי תקרב ועל איזה שמעתי תרעה: **הפסח** · שאבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון קודם שחיטת השני דהיה עומד לפנינו בשעת שחיטה הרי קבעתו שעת שחיטה בשם פסח וזה שלא הקריבו דחאו בידים לא יקרב עוד הוא עצמו שלמים דאין זה מותר הפסח אלא פסח [דחוי]: **וכן תמורתו** · אם המיר הוא בו בהמת חולין אחרי כן הרי הוא כמוהו אין קרב הוא עצמו שלמים אלא דמיו ואם לאחר שחיטת השני נמצא הרי לא קבעתו שעת שחיטה בשם פסח ולא נדחה בידים ויביא שלמים ויקרב הוא עצמו שלמים, וה"ה דמצי למיתני רבי יהושע אומר פסח קרב, ופסח אינו קרב' ובגמרא פריך לה: **גמ' דאיכא תמורת הפסח דלא קרבה** · ולא אמרינן מתחלה שלמים היא ואפילו המיר קודם שחיטה לא קבעתה זמן השחיטה בשם פסח ואין בה דחוי' אלא אף היא נקבעת בפסח ונדחת: **קודם שחיטה ולאחר שחיטה** · דוקא שנינו במשנתנו ולא שנינו בה זמן שחיטה' דהיינו חצות ואשמעינן דאפילו היה אבוד בשעת חצות אם נמצא קודם שחיטת השני הוא נקבע ונדחה הואיל ונדחה להקריבו לפסח: **קודם חצות שנינו** · שעת חצות היא הקובעתו בפסח אם נמצא קודם חצות קבעתיה חצות שהרי נראה וכי לא אקרביה דחייה אבל נמצא אחר חצות אפי' נמצא קודם שחיטה' אין כאן קביעות ולא דחוי: **קודם שחיטה** · של שני: **קודם חצות** · ונתכפר באחר ירעה: **אחר חצות** · ונתכפר באחר: **יקרב זה שלמים** · ואע"פ שבשעת שחיטת השני הרי הוא עומד בפנינו: **לא שנו** · דתמורה קרבה אלא שנמצא אחר שחיטה שאפי' הפסח לא נדחה אבל נמצא קודם שחיטה שהוא עצמו נדחה אע"פ שתמורתו לא נדחית בידים, אינה קריבה, שהרי מכח קדושה דחויה באה: **"אם כשב** · הוא מקריב" גבי שלמים כתיב "אם" יתירא הוא דמצי למיכתב 'כשב הוא מקריב' א"נ 'כשב' קדרים דהא כתיב לעיל מיניה "אם מן הצאן קרבנו" ובפרשה תחתונה אמור "ואם עז קרבנו" מכלל דעד השתא בכשב איירי דאין לך עוד 'בצאן' אלא כשב: **למה לי קרא** · הא מותר הפסח הוא ונפקא לן "מוזבחת פסח" דמותר הפסח *אחר (חצות) קרב שלמים כדאמרן באלו דברים (לעיל דף ע:) ותמורתו כ"ש דקריבה דלא עדיפא מיניה: **והמיר בו אחר שחיטה** · ואשמעינן דאע"ג דאיהו לא קרב, תמורתו קריבה הואיל ולא הוקדשה קודם שחיטה: **"כשב"** · קרא יתירא כדפרישית מדכתיב בתריה 'ואם עז' מכלל דעד השתא בכשב איירי: **אליה** · דבכל קרבנות כשב "אליה" כתיבא עם האימורין בשלמים חלבו האליה (ויקרא ג) ובאשם כתיב (שם ז) "את כל חלבו ירים ממנו את האליה וגו'" ובחטאת כאשם אבל פסח אימורין גופייהו לא כתיבי בהדיא אלא כדנפקא לן (לעיל דף סד:) "את דמם תזרוק" ואת חלבם תקטיר" הלכך אלייתו צריכה להתרבות בקרבנות, שבשור לא הוזכרה אליה באימוריו: **ושלמים הבאין מחמת פסח** · 'מותר פסח' כגון תמורתו, 'ופסח שנתכפרו בעליו באחר' כך שמעתי: **לכל מצות** · מצות שלמים גרסינן שיהא דין כל חומר שלמים עליהן לשון אחר 'הבאין מחמת פסח: חגיגת ארבעה עשר וזו שמעתי [וכך קבל רבי]: **"ואם"** · הפסק הוא להפסיק בין כשב לעז: שבכשב נתפרשה אליה כדכתיב "האליה תמימה לעומת העצה" ממקום שהכליות [ס"א] יועצות ובא הכתוב והפסיק ולמד על העז שאינה טעונה אליה להקריב אליה שלה למזבח, יש מפרשין עז אין לו אליה וטעות הוא בידם שהרי 'ממקום שהכליות יועצות' היא ניטלית ועוד מה לימד הכתוב הואיל ואין לו: **איכא דמתני** · להאי "לא שנו" דרבה: **לא שנו** · שאף תמורתו דחויה אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה דכי שחטיה דחינהו לתרוייהו הני שהיו ראוין ועומדים לפסח ונקבעו: **אבל ממיר בו אחר שחיטה** · אע"פ שהפסח רועה, התמורה קריבה שהרי לא נדחית: **מידי דלא חזי ליה** · שעדיין לא הוקדש:

קודם שחיטת הפסח ירעה · וטעמא דדחייה בידים כדפירש רש"י ואפי' רב דאמר אין בעלי חיים נדחין ופליג אר' יוחנן בפ' שני שעירי (יומא דף סד:) היינו דוקא כגון דלא דחייה בידים כגון נטמאו בעלים או שמשכו ידיהם וא"ת והא משמע דפליג בפ"ק דקדושין (דף ז:) דא"ר יוחנן בהמה של ב' שותפין הקדיש חציה וחזר ולקחה והקדיש חציה קדושה ואינה קריבה משום דנדחת בתחלה כשהקדיש חציה ודייק עלה ש"מ בעלי חיים נדחין משמע דרב פליג וי"ל כיון דדרך הקדש דחי לה לא מיקרי כל כך דחוי בידים ובתוספתא [פ"ט] פליגי רבי יוסי ורבנן איזה מהן יקריב לכתחלה ומייתי לה בפ' שני שעירי (יומא דף סד:):

קמ"ל דאיכא תמורת הפסח דלא קרבה · דקבע לה חצות או שחיטה דס"ד דלא קבע הואיל ובאיסור הוקדשה ואין דעתו עליה לשוחטה לשם פסח קמ"ל דאפילו הכי קבע לה ור"י מפרש דס"ד הואיל ואינה קריבה לעולם לשם פסח מתחלתה שלמים היא קמ"ל ומתוך פרש"י דפי' אלא אף היא נקבעת בפסח ונדחה משמע שסובר שלפי האמת ראויה לפסח:

ושלמים הבאין מחמת הפסח · לפי אותו לשון דפירש בקונטרס דהנך שלמים היינו חגיגת י"ד אין לתמוה מה (*שפירש) באלו דברים (דף ע"ח: ד"ה לימד) דשלמים הבאים מחמת פסח בפרק כל הפסולים (זבחים דף לו:) היינו מותר פסח דהא כדאיתא והא כדאיתא: **ואם** עז הפסיק הענין · פירש ריב"א מדלא כלל אותו בהדי כבש אלא הפסיק הענין וכתבו לבדו ולא שינה בו כלום אלא דלא כתיב ביה אליה להכי כתביה למעוטי מתורת אליה:

כו א ב ג מיי' פ"ד מהל' ק"פ הלכה ו:
כז ד שם הלכה ז:
כח ה מיי' פ"ה מהל' מעשה קרבנות הלכה יא:

נושא
איסור חמץ:
1) דפסח מצרים = יום אחד
2) דפסח דורות = ז' ימים

◆

רבינו חננאל

לדק ממנו גזירה שוה: **ופסח** דורות נוהג כל ז' אוקמ' הכי פסח מצרים נוהג לילה א' וכן מצתו והוא הדין לפסח דורות וחמוץ מצרים אינו נוהג אלא יום אחד שנאמר לא יאכל חמץ היום אתם יוצאים וחמוץ פסח דורות נוהג כל ז' שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם: **מתני'** א"ר יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה ותמורת הפסח אינה קריבה ואין לי לפרש אמר ר' עקיבא אני אפרש הפסח שנמצא קודם שחיטה וכו' והאי דקאמר רבי יהושע תמורת הפסח ולא שנא פסח אתא לאשמעי' דאיכא תמורת פסח דלא קרבה שלמים: **איתמר** רבה אמר זה שפירש רבי עקיבא במשנתנו מי שאבד פסחו והפריש אחר אם זה הפסח האבוד נמצא קודם [שחיטת] הפסח שהפריש ירעה עד שיסתאב וכו' ואם אחר שחיטה נמצא יקרב הפסח שנמצא עכשיו שלמים כי בשעה שנמצא כבר נתכפרו בעלים ונסתלק שם פסח מעליו וכן תמורתו. ר' זירא אמר משנתנו בשנמצא קודם חצות והאי דקתני קודם שחיטה קודם זמן שחיטה הוא ותלתה כתנאי: **אחר** הפסח יביא שלמים וכן תמורתו אמר רבה לא שנו יביא שלמים וכן תמורתו אלא בפסח שנמצא אחר שחיטת הפסח שהפריש כיון שאבד זה דסתמו של זה לשלמים קאי שכבר יצאו הבעלים בפסח ששחטו אבל אם נמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר שחיטה תמורתו מכח קדושה דחויה קא אתיא דפסח עצמו שנמצא קודם שחיטה נדחה מלהקרב הוא בעצמו ולרעיה קאי והבא מכח כח קדושה דחויה [הוא] לפיכך לא קרבה שלמים שלא מצינו הטפל עדיף מן העיקר ואותיב עליה אביי כשב מה ת"ל אם כשב לרבות תמורת הפסח וכו' ושני ליה לעולם כשנמצא אחר שחיטה והמיר בו אחר שחיטה והא דקרבה תמורתו שלמים והאי דאמרת הני שלמים מעלי נינהו ולא בעי קרא אין הכי נמי וקרא אסמכתא בעלמא הוא. איכא דמתני להא דרבה ארישא הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה וכו' וכן תמורתו תרעה אמר רבה לא שנו אלא שנמצא קודם שחיטה והמיר בו אחר (תמורה)[שחיטה] דהאי תמור' מכח קדושה דחויה אתיא הלכך לא קרבה אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה תמורה זו קרבה שלמים מאי טעמא כי קבעה שחיטה קדושה בפסח שנמצא מידי דחזי להקרבה מידי דלא חזי להקרבה לא קבעה ומותיב עליה אביי מה ת"ל אם כבש לרבות הפסח שקרב שלמים
יכול

נושא
פסח שנאבד והפריש אחר תחתיו ונמצא הראשון – מה דינו

נושא
מח' רבה ור' זירא מהו הקובע שיהא דחוי (וישתאב...)
א) מציאתו לפני חצות
ב) מציאתו (אחר חצות) לפני שחיטת הפסח –
(לכו"ע אם נמצא אחר שחיטת הפסח הוא עצמו יקרב שלמים)

מבנה
(מטרת הסימונים בסוגיא זו הינה להקל על היכולת להשוות ב' הלשונות)

לעיל ד' כח:

זבחים דף לו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה לא שנו:
(ב) שם למאי אתא לכדתניא כצ"ל:

זבחים דף ט. מנחות דף פג. [לקמן לג.]

ז"ל אחר הפסח